

Lysaker 02.01.13

Det kongelige Kunnskapsdepartementet

postmottak@kd.dep.no

Til høringsnotatet om forslag til endringer i opplæringslov og privatskolelov om: Spesialundervisning, psykososialt miljø, felles skolekretser og hjelp i opplæringen av personale som ikke er ansatt i undervisningsstilling

ADHD Norge er en landsomfattende interesseorganisasjon for mennesker med AD/HD og deres familier. ADHD Norge arbeider for å spre kunnskap om og forståelse for AD/HD både for medlemmer, hjelpeapparat, undervisningssektor og i befolkningen generelt. Våre grunnleggende verdier er Inkludering, Mestring, Åpenhet og Likeverd, og vår visjon er at alle mennesker med AD/HD skal ha et godt liv.

OM AD/HD:

AD/HD (Attention Deficit/Hyperactivity Disorder) kjennetegnes som konsentrasjonsvansker, hyperaktivitet og impulsivitet. Symptomene kan opptre enkeltvis eller samlet. Symptomene må ha vart i mer enn seks måneder og ha vist seg fra førskolealder. 3-5 % av barn i skolealder har AD/HD. To til tre ganger flere gutter enn jenter får diagnosen og ca. 2/3 av de som har AD/HD har minst én betydelig tilleggsvanske. 35% har atferdsvansker og ca 30% har språkvansker, matematikkvansker og motoriske vansker i tillegg til AD/HD (Øgrim og Gjærum, 2002). Tidlig og riktig behandling, samt god tilrettelegging i skolen, vil kunne forebygge uheldig utvikling, bedre prognosen for å klare seg senere i livet, samt gi en god skolegang og videre yrkesliv (Anne Halmøy, UiB, 2011). ADHD Norge poengterer at elever med AD/HD er en heterogen gruppe, og derfor fremstår svært forskjellige og har ulike individuelle behov. Har du sett én med AD/HD har du kun sett én!

Det er en sterk sammenheng mellom mestring i skolen og god psykisk helse. Tilpasset opplæring er helt nødvendig for elever med AD/HD. Kjerneproblematikken for en elev med AD/HD er de **eksekutive funksjonene**. Eksekutive funksjoner kan beskrives som vår styringsfunksjon i hjernen og er et samlebegrep for planlegging, overvåking, kontroll og regulering. Dette betyr at elever med AD/HD har problemer med det å *komme i gang, planlegge, organisere og gjennomføre*. Personer med AD/HD kan konsentrere seg, til dels være hyperfokuserte, dersom man treffer engasjementet og særinteressene. For disse elevene er det helt nødvendig med god

tilrettelegging eller spesialundervisning etter § 5-1 i opplæringsloven, ellers kan mange elever med AD/HD falle ut av skolen.

Plikt til å vurdere utbyttet av opplæringen før vedtak om spesialundervisning

ADHD Norge er bekymret for en utvikling der en forlenger perioden en elev skal måtte vente på sakkyndig vurdering, og mener dette vil føre til en svekket rettsikkerhet for elever med særskilte behov. Dette vil sette elevenes rettigheter på vent – og svekke foresattes klageadgang.

I dag får elever med særskilte behov for sent hjelp. I den foreslåtte nye presiseringen er ADHD Norge bekymret for at det ytterligere vil ta tid før eleven blir henvist til pp-tjenesten for utredning, og at den vil legalisere en "vente og se" holdning.

Det er viktig med tidlig intervensjon for elever som sliter med læring. Hovedutfordringen er å inkludere så tidlig som mulig i gode læreprosesser og å gripe inn på en rask og adekvat måte når det avdekkes behov for ekstra innsats. Elevene må få reelle muligheter for å lykkes. Strategier og tiltak for kartlegging, læring og vurdering må fokusere på potensialet til barn og unge. PP-tjenesten må inn så tidlig som mulig, slik at man kan kartlegge evt. læreversker og henvise videre til spesialisthelsetjenesten for å stille riktig diagnose, dette for å kunne sette inn de riktige tiltakene.

Det er den enkelte skole og elevens lærere som har forutsetninger for å vurdere om en elev får tilfredsstillende utbytte av opplæringen. ADHD Norge foreslår at det bør være en tidsramme på hvor lenge tiltakene skal prøves ut og at foresatte må være med for å vurdere om eleven får tilfredsstillende utbytte av opplæringen.

Forslag om å erstatte halvårsrapport om spesialundervisning med én årlig rapport

Høringen foreslår at krav om halvårsrapporter fjernes med den begrunnelse å minske lærerens tidsbruk. Halvårsrapporten skal være et utgangspunkt for det videre arbeidet med evt. tilpasninger og endringer av elevens opplærings situasjon. Riksrevisjonen viser til at en mangelfull konkretisering av mål i IOP vanskeliggjør vurdering i halvårsrapporten, og svekker mulighetene for justeringer av opplæringstilbudet. Elever som får spesialundervisning etter § 5.1 i opplæringsloven er de mest sårbare elevene i skolen. Halvårsrapporten skal evaluere om iverksatte tiltak er hensiktsmessige, om målene er nådd og om man ser fremgang. Dette er en viktig vurdering, slik at tiltak som ikke fungerer, kan endres underveis, til elevens beste. ADHD Norge foreslår at foresatte og eleven selv deltar i denne evalueringen, og at deres opplevelse av fremgang tas med i halvårsrapporten. Den generelle underveivurderingen som gjelder for alle elever, er ikke tilstrekkelig for å evaluere opplæringen til elever med særskilte behov.

Halvårsrapportene blir dermed et viktige redskap for samarbeid med foresatte, samt gi dem innsyn i hvordan opplæringen skjer i praksis. ADHD Norge ber komiteen om å vurdere tiltaket på nytt, og ber om at rutinen med halvårsrapporter opprettholdes.

ADHD Norge foreslår at det lages en Norsk standard på hva som skal evalueres i halvårsrapporten, slik at alle kommuner og fylkeskommuner følger en lik mal. Slik vil halvårsrapporten bli mer helhetlig og følge IOPens mål.

Samarbeid om utarbeiding og oppfølging av tiltak og mål i individuell plan

ADHD Norge støtter forslaget.

Erstatningsbestemmelse med delt bevisbyrde i opplæringsloven kap. 9A

Det forslås innført en egen erstatningshjemmel i opplæringsloven med en bestemmelse om delt bevisbyrde. ADHD Norge støtter forslaget og argumentene slik disse er beskrevet i høringsbrevet og anser dette som en effektivisering av elevenes vern mht det psykososiale skolemiljøet.

Foreldelsesfrist for straff i opplæringsloven kap. 9A

ADHD Norge støtter forslaget.

Felles skolekretser mellom kommuner

ADHD Norge støtter forslaget

Bruk av personale i skolen som ikke er ansatt i undervisningsstilling, og som kan hjelpe til i opplæringen

Departementet foreslår å innføre en bestemmelse i opplæringsloven som presiserer vilkårene for bruk av assistenter i opplæringen. Formålet med lovforslaget er å klargjøre reglene som gjelder for bruk av personale som ikke er lærere, for å unngå at disse brukes på feil måte i opplæringen og for å sikre at de får adekvat veiledning. Dette er særlig viktig fordi omfanget av bruk av tilsatte som er sammen med elever i undervisningssituasjoner, ser ut til å øke.

ADHD Norge stiller seg positive til forslaget, og vil understreke viktigheten av at ikke-pedagogisk personale i skolen, som skal hjelpe til i opplæringa, får nødvendig rettleiing og at de sikres den kompetansen de trenger for å kunne utøve forsvarlig hjelp. Dette innebærer også at assistenter / miljøarbeidere og andre får tilbud om relevante kurs på lik linje med det pedagogiske personalet, samt tid til samarbeid.

Personale som kan hjelpe til i opplæringen må være personlig egnet til å hjelpe elever med lærevansker og ha kunnskap om ulike diagnosegrupper.

Foresatte og elev må gis mulighet til å klage på opplæringen dersom de opplever at personale som kan hjelpe til i opplæringen mangler erfaring/kunnskap, som kan virke negativt på elevens læringsutbytte. I enkelte tilfeller må foresatte og elev kunne kreve at opplæringen gjennomføres av en fagkvalifisert person.

Tilpasset opplæring er et virkemiddel for læring. Løs struktur og uorganiserte situasjoner gir dårlig læringsmiljø for elever med AD/HD. Generelt vil de spesialpedagogiske tiltakene for elever med AD/HD handle om tilrettelegging og tilpasning av omgivelsene. Det er *de voksne* i skolen som i sine planer og i sin atferd må tilpasse seg elevenes behov. Forutsetning for godt spesialpedagogisk arbeid er at læreren har gode kunnskaper om AD/HD. En må huske at man kan ha særskilte behov perioder i livet.

ADHD Norge ønsker en presisering av at sosial læring må være en svært viktig del av mange barns tilrettelagte opplæring! All atferd må læres, og problemet er ofte ikke den atferden barnet viser – problemet er like mye at barnet ennå ikke har lært alternative strategier. For ikke å utvikle atferdsvansker må barn lære seg sosialt akseptert atferd, og det trengs det støtte til. Barn med AD/HD lærer dårlig av egne erfaringer og vil i større grad enn andre barn være avhengig av veiledning og pedagogisk innsats når det gjelder å lære konkret alternativ atferd. Dette viktige arbeidet med å lære hensiktsmessig sosial kompetanse må få større plass i elevenes IOP, og videre evalueres i halvårsrapporten.

Trivsel er viktig for all læring. Det er viktig at voksne er til stede i friminutt for dem som sliter med sosialiseringen. Slik kan en unngå konflikter og hjelpe elever til å delta konstruktivt sammen med andre. Skolen må være et sted som er trygt for alle.

Tor Eikeland
Generalsekretær

Nina Holmen
Rådgiver